

Nordland SVs valgprogram 2027-2031

(Programkomiteens innstilling)

Innledning

Nordland er rikt på naturressurser, kompetanse og sterke lokalsamfunn. Vi har fiskeri og havbruk, landbruk og reindrift, mineraler, kraft, industri, reiseliv, maritime næringer og sterke fag- og forskningsmiljøer. Likevel har verdiskapingen ikke gitt den befolkningsveksten vi trenger. For mange steder opplever fraflytting, og for store deler av verdiene som skapes i fylket, forsvinner ut.

Nordland SV vil snu denne utviklingen. Målet er ikke vekst for vekstens skyld, men et fylke der flere kan bo, arbeide og skape et godt liv. Vi skal bruke naturressursene slik at de gir arbeid, kunnskap, eierskap og verdiskaping lokalt. Vi skal bygge sterke offentlige tjenester, boliger, kulturtilbud og infrastruktur som gjør det attraktivt å bli boende og flytte til Nordland.

Et godt samfunn og et sterkt næringsliv henger sammen. Uten arbeidsplasser blir det vanskelig å opprettholde tjenester og bosetting. Uten boliger, utdanning, helse, kultur og gode transportløsninger blir det vanskelig å rekruttere arbeidskraft. Derfor må næringspolitikken være en del av hele samfunnspolitikken.

Nordland SV er et sosialistisk parti og vi jobber hver dag for et samfunn med mindre forskjeller og hvor vi tar vare på miljøet vårt. Dette gjennomsyrrer vår politikk.

36 Verdiskapning

37 Nordland er et fylke rikt på naturressurser, verdiskaping og muligheter. Fra fiskeri og
38 havbruk langs kysten til landbruk og verdensledende industrimiljøer, har vi alt som
39 skal til for å skape framtidens arbeidsplasser og verdier. Likevel har ikke dette sikret
40 befolkningsvekst.

41 Alt for ofte havner gevinsten på få hender, og ressursene og overskuddene forsvinner
42 ut av landsdelen. Vi ser det når fiskerikvoter stadig samles på få eiere, når
43 turistinntekter lekker ut av fylket, og når kraftressursene våre ikke brukes til å utvikle
44 industri og arbeidsplasser i Nordland. Slik trenger det ikke å være. Verdien som
45 skapes i Nordland, må i langt større grad komme lokalsamfunnene til gode.
46 Ressursene våre må forvaltes slik at de skaper lokale arbeidsplasser, styrker
47 næringslivet og bidrar til vekst, bo- og bli-lyst i hele fylket. Regionrådene må gis en
48 rolle i sine kommuner ved fordeling av midler fra IN/SIVA. I samarbeid med staten,
49 fylkeskommunen, regionrådene, næringslivets organisasjoner etableres en
50 utviklingsorganisasjon som bedre skal samordne distriktspolitiske og andre
51 utviklingstiltak i fylket. Vi vil jobbe for at Nordland blir pilotfylke for en slik ordning.

- 52
- 53 • SV vil bruke fylkeskommunens eierskap, innkjøpsmakt, utdanningsansvar,
54 regionale utviklingsmidler og planmyndighet mer aktivt i næringsutviklingen.

55 Fiskeri og havbruk

56 De viltlevende marine ressursene tilhører fellesskapet, og forvaltningen skal sikre
57 arbeid, bosetting og levende kystsamfunn. SV prioriterer en fiskeripolitikk,
58 med fokus på desentralisert, bærekraftig og fremtidsrettet forvaltning. Vi vil fremheve
59 tradisjonelt kystfiske og prioritere rekruttering til fiskerinæringen, blant annet med
60 finansieringsordninger.

61 Kystsonen er under press, med brukskonflikter mellom havbruk, kystfiske og andre
62 næringsinteresser. Kystfiskerne opplever en stadig sterkere konsentrasjon av
63 fiskekvoter i den havgående flåten. Dette svekker grunnlaget for lokale
64 arbeidsplasser, foredlingsindustri og levende kystsamfunn.

65 Kvoter fra havgående fartøy må tilbakeføres til staten for videre utlån til
66 kystfiskeflåten. Trålernes leveringsplikt opprettholdes og fiskemottak/videreforedling
67 reetableres langs kysten. Det må gjennomføres en utredning av framtidig forvaltning
68 av ressursene i fjordene, herunder konsekvensene for allmennhetens rettigheter.
69 Samtidig må regelverket for turistfiske strammes inn.

70 Havbruksnæringen er en viktig næring for sysselsetting, eksport og inntekter i mange
71 kommuner, men veksten må ikke gå på bekostning av villfisk, miljø eller det
72 tradisjonelle kystfisket. Næringen må utvikles i et kretsløp hvor avfall og
73 næringsstoffer gjenbrukes i et lukket system. Tang- og tarekogene må fredes som
74 oppvekstområder for småfisk og andre organismer i økosystemet langs kysten.
75 Taretråling skal ikke tillates.

76 Nordland SV skal kjempe for at vi i fremtiden får en havbruksnæring som sikrer
 77 bærekraft for næringen i generasjoner fremover. Torsken gyter fremdeles i merdene,
 78 og det registreres tilfeller av deformert torsk og mye rømming. SV går imot etablering
 79 av torskeoppdrett så lenge grunnleggende teknologi og miljø sikkerhet ikke er i orden.
 80 Dagens regime knyttet til bekjempelse av lus fungerer ikke. Nordland SV vil ha på
 81 plass et system som sikrer lavest mulig miljøpåvirkning fra havbruk, samt at
 82 kommunenes inntekter ikke er avhengig av kontinuerlig vekst i havbruket.

83 Arealforvaltningen i kystsonen er ikke tilfredsstillende. Hensynet til miljø, villfisk og
 84 kystfiske må stille først når etablering av ny næringsaktivitet vurderes. Etablering nær
 85 viktige gytefelt, oppvekstområder eller sentrale fiskefelt må ikke tillates.

86 Fiskeri- og havbruk er begge svært viktige næringer langs kysten og Nordland SV vil
 87 arbeide for at disse næringene kan utvikles side om side til beste for både næringene
 88 selv, og Nordlandssamfunnet. Dette blant annet gjennom å sikre at kommunene og
 89 fylkeskommunene fortsatt får inntekter fra å stille arealer til disposisjon for
 90 havbruksnæringen.

- 91 • Kvoter skal omfordes fra havgående flåte til kystflåten
- 92 • Hensynet til miljø, villfisk og kystfiske skal prioriteres når ny næringsaktivitet
- 93 vurderes

94 Landbruk og reindrift

95 Potensialet som ligger i landbruksnæringen, er bare delvis utnyttet. Næringen har
 96 gjennomgått en stor teknologisk endring som har medført behov for store
 97 investeringer med tilhørende kostnader, og behov for større produksjon. Resultatet er
 98 færre, og langt større bruk, og få sysselsatte i næringen. Produksjonen av
 99 landbruksprodukter er stabil, men opprettholdelsen av landbruksareal er truet av
 100 kravet til effektivisering. Tiltak som understøtter landbrukets klimaavtale, samt ivareta
 101 landbrukets kultur- og tradisjonskunnskap i bygdene må prioriteres.

102 Dagens gårdsbruk må opprettholdes samtidig som økt sjølberging, bærekraftig
 103 produksjon og reduserte klimautslipp prioriteres. Nedbygging av matjord, både i by og
 104 landkommuner, må forhindres. I et beredskapsperspektiv kan landbruksareal som er
 105 lagt brakk tas i bruk for å opprette "beredskapsbruk" hvor lokal matproduksjon
 106 baseres på lokale ressurser. Økt bruk av beiteressurser vil også være et viktig tiltak i
 107 denne sammenheng.

108 Reindriftsnæringa trenger å ha tilgjengelig store arealer for beiting og flyttleier. Det er
 109 avgjørende at beiteareal og trekkområder ikke bygges ned eller utsettes for andre
 110 inngrep med negativ konsekvens for utøvelse av næringen. Ved utbygging av
 111 kraftforsyningsanlegg er det nødvendig at det skjer i dialog med reindriftsnæringen. I
 112 beitenæringene er det også behov for hurtige tiltak ved rovdyrangrep.

- 113 • Landbrukets infrastruktur som veterinærtjenester, slakting og videreforedling
- 114 må styrkes
- 115 • Reindriftsnæringas behov for areal sikres

- Landbruksareal som er lagt brakk tas i bruk for å opprette beredskapsbruk

117 Reiseliv

118 Turismen er i stor vekst. Spektakulær natur, stillhet og levende lokalsamfunn er
119 trekkplaster for mennesker fra hele verden. Næringa er helt avhengig av at disse
120 verdien ikke forringes. Regenerativt reiseliv, som kort beskrevet er at besøkene
121 forlater reisemålet i bedre stand enn før besøket, vil bidra til dette.

122 Innrammingen for reiselivsnæringen har beveget seg i feil retning. Store deler av
123 profitten forsvinner ut av fylket; dette gjelder spesielt innafor masseturisme fra
124 internasjonale aktører som f.eks. cruiseselskapene, men også andre større
125 reiselivsaktører. Lokalsamfunnene sitter igjen med slitasje på natur og infrastruktur. Vi
126 vil stille krav om lokal forankring/eierskap som kriterium når fylket gir næringsstøtte til
127 reiselivsprosjekter. Lokale leverandører skal prioriteres fremfor store, eksterne kjeder
128 ved offentlige tilskudd.

129 Tilrettelegging trenger finansiering, herunder besøksbidrag, som også må gjelde
130 bobiler/campingvogner, turbusser og andre som i egenskap av å være turister
131 benytter toalettfasiliteter og søppelopsamling.

- Innføre et besøksbidrag for alle tilreisende. Dette skal finansiere toaletter, stier, avfall, beredskap, kollektivtilbud og annen besøksinfrastruktur.

- Prioritere helårsreiseliv og arbeidsplasser framfor kortvarig masseturisme.

135 Industri, Energi og Klima

136 Nordland er landets tredje største produsent av vannkraft. Det gir, og skal fortsatt gi,
137 verdiskaping og utvikling i landsdelen, ikke eksporteres for å «fikse» utfordringer i
138 andre deler av landet. De store mengdene grønn kraft som produseres har vært
139 avgjørende for utviklingen av industrien i Nordland. Grønn kraft gir reduserte utslipp
140 og konkurransefortrinn internasjonalt.

141 Til tross for store mengder energi opplever flere regioner manglende tilgang på strøm.
142 Manglende nett og nettkapasitet hindrer utvikling og omstilling av virksomheter.
143 Nordland SV vil være pådriver for regional og nasjonal nettutbygging. I samarbeid
144 med kommunene, regionene og nettselskap vil vi utarbeide en prioriteringsliste for
145 nettutbygging. Dette må skje gjennom utbygging og oppgradering av overføringsnett,
146 fjerning av flaskehalser, og alternative energibærere f.eks. batteri og hydrogen.

147 De utbygde kraftverkene har potensiale for å produsere større mengder kraft, uten
148 ytterligere naturinngrep. Ubenyttet kraft kan brukes lokalt bl.a. til hydrogenproduksjon
149 som drifter hurtigbåter, ferger og tunge maskiner. Nordland SV støtter initiativ for å ta i
150 bruk alternativ energi, f.eks. fra solcellepanel og jordvarmebrønner, samt å nyttiggjøre
151 spillvarme.

- Bruke den grønne krafta til lokal industriutvikling, beredskap og utslippskutt fremfor krafteksport. Samtidig satse på nettutbygging og alternative energibærere (sol, jordvarme, hydrogen).

- Si nei til videre utbygging av storskala vindkraft på land.
- Nordland SV går imot tildeling av kraft til, og bygging, av flere datasenter i Nordland før det er innført krav om konsesjon.

Mineralnæringen

Tilgang på mineraler er avgjørende for at Norge og verden skal lykkes med det grønne skiftet, fremtidens teknologi og videre utbygging av industri og infrastruktur. Nordland har unike mineralressurser, og mineralnæringen gir arbeidsplasser, lokal verdiskaping og eksportinntekter. Samtidig må all form for mineralvirksomhet kunne dokumentere at avfallet håndteres på en trygg og forsvarlig måte uten uforholdsmessige miljøødeleggelser. Mineralutvinning på havbunnen må forbys ved lovgivning.

Utvinning av egne mineraler handler om nasjonal beredskap, forsyningssikkerhet og strategisk råderett over kritiske verdikjeder. Vi vil kjempe for en omfattende statlig kartlegging av mineralpotensialet, kunnskapsmanglene og de framtidige mulighetene i næringen. Samtidig krever vi en målrettet statlig satsing der det allerede er påvist verdifulle mineralforekomster.

Samferdsel

190

191 For å lykkes med befolkningsvekst i Nordland er vi helt avhengig av en samferdsel vi
 192 kan stole på. Svikter en av transportformene, får det alvorlige konsekvenser for
 193 lokalsamfunn, trygghet og beredskap. Nordland SV ønsker å bygge ut
 194 kollektivtilbudet, og knytte oss nærmere hverandre og verden. Vi krever ikke noe 4
 195 felts motorveier, bare trygge hverdagsveier.

196 Vi trenger et kollektivtilbud vi kan stole på. Store anbudsprosesser har ført til press på
 197 tilbud og arbeidsvilkår og vi sliter nå stort med mannskapsmangel og selskaper som
 198 ikke leverer etter kontrakter. Dette går på tilliten løs for oss som bor her.

199 Transportsektoren er et av de største utslippspunktene i Nordland. Vi er derfor nødt til
 200 å fortsette å fremme utviklingen til et nullutslippssamfunn, ved å fase inn hydrogen og
 201 elektrisk drift, samtidig som vi sikrer at løsningene er tilpasset Nordland, f.eks. med
 202 utbygging av tilgjengelig ladekapasitet.

203 Vi mister altfor mange på veiene våre, og arbeidet med trafikkssikkerhet er
 204 viktig. Nordland SV vil fortsette å prioritere trygge og gode hverdagsveier, men også
 205 arbeide for alternative måter å trygge våre myke trafikanter, som er mer tilpasset et
 206 langstrakt og desentralisert fylke. Vi vil støtte lokalsamfunn som ønsker reduserte
 207 fartsgrenser.

208 Vi er helt avhengig at de unge trives i Nordland og at de kommer seg rundt, til tross
 209 for store avstander og et dårlig utbygd kollektivsystem. Ettersom de aller fleste som
 210 vokser opp i Nordland er avhengig av bil, er vi nødt til å tenke nytt på dette området.
 211 Vi vil derfor jobbe opp mot staten for å teste tiltak, slik som prøveordninger hvor 16
 212 åringer får tilgang til tryggere og rimeligere biler enn i dag. Biler med redusert
 213 fartsgrense, inspirert av A-traktor ordningen i Sverige.

214 • Ta tilbake kontrollen over kollektivtransport og ha offentlig eierskap til driften

215 • Innlemme Bodø i egen storbyvekstavtale, som sikrer statlig finansiering av
 216 busstilbud, som dermed vil gi mere penger tilgjengelig for resten av fylket.

217 • Holde prisene på kollektivtilbud lave, ungdomskortet må bestå og flest mulige
 218 reiseveier innlemmes.

219 • Bygge videre på erfaringene fra «Hent meg»-transport og opprette en søkbar
 220 ordning der kommunene, i samarbeid med fylkeskommunen, kan prøve ut og
 221 utvikle fleksible transporttilbud tilpasset lokale behov.

222

223 **Riksvei.** Nordland SV vil jobbe for et løft av riksveiene våre, som inkluderer E6 i
 224 Salten mellom Saltfjellet og Bognes, E10 i Lofoten - Å- Fiskebøl, E6-Narviktunnelen.
 225 Vi ønsker å starte utredning av fergefri E6 over Tysfjorden, som del av oppgradering
 226 av beredskapen i Nordland – og også se dette i sammenheng med Nord-Norge
 227 banen.

228 **Fylkesvei.** Vi skal fortsette å vedlikeholde og ruste opp veiene, og gjøre arbeidet
229 slik at det tilpasses konsekvensene av klimaendringene med mer nedbør. Rasutsatte
230 strekninger, veier med svært dårlig standard og veier med høy andel
231 næringstransport prioriteres.

232 **Tog.** Nordland SV skal fortsette å være togets parti. Det er behov for kraftige
233 oppgraderinger og utvikling av Nordlandsbanen og Ofotbanen i årene fremover,
234 knyttet til krysningsspor og dobbeltspor. Vi skal prioritere og utvikle lokaltog, slik at
235 flest mulig velger å bruke toget. Nord-Norgebanen må bygges og vi vil søke
236 samarbeid om øst-vest passasjer for å knytte Nordland nærmere verden. Vi ønsker
237 offentlig eierskap og nullutslippsløsninger.

238 **Sjøtransport.** Vi vil utvikle hurtigbåttilbudet. Når hurtigbåten går, bør man også få
239 inntekter fra gods. Vi vil sikre bedre materiell på fergene våre, og at flest mulig får null
240 – og lavutslippsløsninger. I tillegg til å bruke toget, ønsker vi mer gods langs
241 sjøveien.

242 **Fly.** Utvikle kortbanenettet med eksisterende flyplasser. Vi skal være en pådriver på
243 miljøvennlige løsninger på drivstoff og holde prisene lave for fastboende. Utvikle
244 flybusstilbud fra Evenes til Lofoten og små flyplasser.

245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271

Grønn Framtid på naturens premisser

Vi får varmere og villere vær også i nord. Det påvirker næringsliv, samferdsel og hverdagene våre. Omstillingen er nødvendig og bringer med seg viktige prioriteringer knyttet til kraft og areal. Med tydelig politisk styring og rettferdige reguleringer, skal vi sikre at det grønne skiftet skaper muligheter, samtidig som det skjer på lokalsamfunnenes, naturens og fellesskapets premisser.

Vi må utvikle en distriktstilpasning for klimapolitikken: hurtigbåter, ferger, fly og tog er en viktig del av dette. Arbeidet med å redusere utslipp og ta i bruk nye energikilder og energibærere må intensiveres. Byene i Nordland må komme med i byvekstavtaler. Nordland SV vil opprette Bygdemiljøpakker - en ordning for næringsutvikling, grønn utvikling og samskaping. Vi vil gjøre Nordland til et foregangsfylke for innbyggermedvirkning i distriktene.

Kommuner og fylker skal fortsatt være eiere av energi og nett, og må være tydelige på prioriteringer i møte med nettselskaper og statlige myndigheter. Vi vil at fylkeskommune skal ta initiativ til en kraftstrategi for Nordland. Arbeidet skal gjennomføres i samarbeid med kommuner, næringsliv og lokalbefolkning. Vi må kartlegge framtidig behov for kraft og nettkapasitet i sammenheng med næringsutvikling, arbeidsplasser, klima og beredskap. Ut fra behov må vi fremme tiltak for energieffektivisering og lokal energiproduksjon bl.a. gjennom jordbrønner, vurdere solkraftproduksjon på større tak, og peke på andre aktuelle områder for fornybar energiproduksjon. Vi vil finne de grå arealene som egner seg for framtidig kraftproduksjon. Havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja skal fortsatt vernes mot olje- og gassvirksomhet.

- Støtte utvikling av havteknologi, maritime nullutslippsløsninger, batteri- og hydrogenteknologi der dette gir reelle klima- og arbeidsplassgevinster.
- Utvikle en kraftstrategi for fylket og regionene, sammen med befolkning og næringsliv.
- Innføre fullverdig klimabudsjett før 2029.

Naturvern og arealpolitikk:

Klima- og naturkrisen henger sammen og må løses i sammenheng. Tapet av naturmangfold skjer raskt, og arealendringer truer mange rødlistede arter. Vi trenger en helhetlig arealforvaltning som sikrer arealnøytralitet. Vi må verne viktige naturområder med gammelskog, våtmarksområder og styrke intakte økosystemer. Vi må gi sårbare hav- og kystområder reelt vern. I dag er mange kommuner så fattige at de er tvunget til å si ja til aktivitet de ikke ønsker. Nordland SV mener kommunene skal kompenseres for å legge til rette, men også for å verne.

Kysttorsken er truet, de lokale gytefelt er livsviktige for artsmangfold i fjordene, og fiske i sårbare områder må reguleres strengt. Det må være 0-toleranse mot tjuvfiske. Arealer med viktige økosystem skal ikke bygges ned. SV vil styrke kommunenes tilgang til plankompetanse, for utvikling av handlingsplaner som bevarer og styrker, naturmangfold og økosystemer.

314 Antall rødlistede arter øker. Det gjelder blant annet fugler, insekter, rovdyr, planter og
 315 havets organismer. Det er vårt ansvar å opprettholde leveområder og livskraftige
 316 bestander. Vi trenger mer kunnskap om hvordan vi kan bidra gjennom handling lokalt.
 317 Vi vil invitere bygdelag og organisasjoner til "folkeforskning" for ønskede lokale
 318 naturområder, og koble på universitetsmiljøer.

319 • Si nei til torskeoppdrett, så lenge grunnleggende teknologi og miljø sikkerhet
 320 ikke er i orden, og stille krav om lukka anlegg for havbruksnæringa.

321 • Ha arealnøytralitet som overordnet mål og prioritere gjenbruk av allerede
 322 utbygde arealer.

323 • Beskytte viktige gytefelt, våtmarker, gammelskog, kyst- og fjordøkosystemer
 324 og andre nøkkelområder.

325 Matjord og naturressurser

326 Matjord er et levende og ikke-fornybart økosystem. Med under tre prosent dyrkbar
 327 mark, hvor det tar tusen år å bygge ny, er vern av matjorda vår viktigste garantist for
 328 nasjonal matberedskap. Godt drevet matjord binder karbon og er viktig for
 329 klimaomstilling. Tapte matjord fører til tapte muligheter for Nordland. Vi ønsker en 0-
 330 visjon for nedbygging av matjord, og dersom det likevel blir nødvendig, skal ny
 331 matjord gjenskapes med det dobbelte av nedbygd areal.

332 Vi vil etablere en matstrategi for Nordland for å øke bruken av lokalproduserte
 333 matvarer. Det skal følges opp med tiltak innenfor logistikk og distribusjon, offentlige
 334 innkjøp til storkjøkken og beredskap. 10-prosentmålet for økologisk areal, og økt
 335 produksjon av økologiske matvarer, skal være en del av strategien.

336 Landbruksskolene er kunnskaps- og kompetansebaser i fylket. De må styrkes og
 337 videreutvikles for å ha kunnskap til å møte klima- og naturkrisen. Bodin Gård skal
 338 utvikles til en arena for lokal matproduksjon, lokal videreforedling og en møteplass og
 339 læringsarena for framtidig matberedskap.

340 • Dyrka og dyrkbar jord skal ikke bygges ned. Ved unntak må det dyrkes opp det
 341 dobbelte av nedbygd areal.

342 • Utvikle en matstrategi for Nordland.

343 Bærekraftig ressursforvaltning

344 Nordland SV vil øke fylkeskommunale tilskudd som bidrar til lokale møteplasser på
 345 tvers av generasjoner, med, en satsing på bærekraftig ressursforvaltning; med fokus
 346 på reparasjon og gjenbruk, høsting i naturen, og bruk av lokale tradisjonskunnskaper i
 347 ei ny tid. Her vil vi samarbeide med frivilligheten og lokale ressurspersoner.

348 Miljøkrav til innkjøp er virkemidler som skaper endring. Vi må forsterke offentlige
 349 innkjøpskrav for å redusere klimautslipp, stanse unødvendig nedbygging av natur og
 350 bidra til sirkulærøkonomi.
 351

Utdanning

352

353 I Nordland opplever mange elever at skolehverdagen er krevende, og altfor mange
 354 fullfører ikke videregående opplæring. Når unge faller fra i skolen, øker risikoen for
 355 utenforskap, svakere tilknytning til arbeidslivet og dårligere livskvalitet. Dette kan få
 356 store konsekvenser for den enkelte, både sosialt og økonomisk, gjennom hele livet.
 357 Samtidig innebærer høyt frafall betydelige kostnader for samfunnet i form av lavere
 358 arbeidsdeltakelse, økte velferdsutgifter og tapte ressurser. Derfor må videregående
 359 skole gi elevene de faglige, sosiale og praktiske verktøyene de trenger for å mestre
 360 utdanning, arbeidsliv og framtid. Det pågår nå et nasjonalt arbeid med nytt
 361 rammeverk og innhold i videregående opplæring. Nordland må bruke denne
 362 muligheten til å utvikle et bedre og mer fleksibelt tilbud, tilpasset elevene og de store
 363 geografiske forskjellene i fylket.

364 Utfordringer med synkende elevtall og lav gjennomføringsgrad blir ikke løst med
 365 sentralisering eller karakterbasert opptak som tvinger unge til å flytte. Vi må heller
 366 jobbe for å opprettholde forutsigbare, desentraliserte utdanningstilbud, med sterke
 367 fagmiljøer, nærmest mulig der ungdommen bor. Vi vet at alternative opplæringsløp,
 368 som Steigenmodellen, hvor tette partnerskap med det lokale arbeidslivet kan øke
 369 gjennomføringsgraden for elevene og sikre at vi ivaretar og videreutvikler lokalt
 370 næringsliv og desentralisert utdanningsløp. Mer fleksible opplæringsløp må også
 371 vurderes for studiespesialiserende linjer.

372 I et fylket med store avstander krever det samarbeid mellom fylkeskommunen og
 373 kommunene for å sikre gode skoleskyssordninger som begrenser reisetiden for
 374 elevene. For ungdommene som likevel må flytte, må fylkeskommunen ta ansvar for å
 375 sikre trygge bo-rammer. I samarbeid med kommunene vil vi bygge og drifte offentlige
 376 elevboliger som sikrer trygge, subsidierte boforhold. Samtidig skal vi være en
 377 kompromissløs pådriver for at staten sikrer et borteboerstipend som dekker de reelle
 378 leie- og levekostnadene, slik at foreldrenes lommebok aldri avgjør hvem som får
 379 fullføre videregående.

380 Sektorer som maritime fag og helsefag har fortsatt et stort udekket behov for
 381 fagarbeidere. Nordland er gode på å rekruttere og utdanne elever på yrkesfag. Vi vil
 382 selvsagt videreføre læreplassgarantien. For å bygge videre på yrkesfagene må
 383 fylkeskommunen satse på fagskolene. Gjennom arbeidslivsbehovsanalyser som kan
 384 sikre trygge rammetilskudd må fagskoletilbudet innrettes direkte mot fylkets
 385 kompetansebehov. Samtidig har fylket stort behov for kvalifiserte lærere, sykepleiere,
 386 ingeniører og andre universitetsfag i årene som kommer. For å sikre rekruttering må
 387 vi styrke studiespesialiserende utdanningsprogram gjennom å tilby varierte
 388 fordypnings retninger, som f.eks. den vellykkede friluftslivsfagslinjen ved Nord-
 389 Salten.

390 Utenforskap, diskriminering og rasisme er alvorlige utfordringer i dagens skole som
 391 krever målrettet innsats. Nordland SV vil jobbe etter en nullvisjon for at elever faller
 392 utenfor. Som en motvekt til utenforskap må vi styrke laget rundt eleven, med blant
 393 annet flere helsesykepleiere, rådgivere, miljøterapeuter og miljøarbeidere. Vi er også
 394 avhengige av å få på plass handlingsplaner mot rasisme og diskriminering i fylket. Vi
 395 vil jobbe for at alle elever i videregående skole skal få tilbud om gratis vaksine mot

396 smittsom hjernehinnebetennelse. Vi vil kartlegge behov og potensialet for å utvide
397 skolebyggenes funksjon, til en møteplass etter skoletid.

398 • Opprettholde et sterkt, desentralisert videregående skoletilbud nær elevene og
399 videreutvikle alternative opplæringsløp. Satse på både yrkesfag og varierte
400 tilbud innen studiespesialisering

401 • Styrke laget rundt elevene og ha målrettet innsats mot utenforskap, rasisme og
402 diskriminering.

403 • Sikre læreplassgaranti og bruke offentlige kontrakter til å skape flere
404 læreplasser.
405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

Livskraftige lokalsamfunn

Nordland SV vil kjempe for et anstendig arbeidsliv med hele, faste stillinger, gode lønns- og arbeidsvilkår og et sterkt partssamarbeid. Samarbeidet mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og fagbevegelsen er bærebjelken i den norske modellen. Vi ønsker et tett samarbeid med fagbevegelsen, for et arbeidsliv der alle som kan og vil jobbe, får muligheten til det.

Mangfold er en styrke- Et inkluderende arbeidsliv er en forutsetning for verdiskaping og velferd. Nordland SV vil jobbe for reell inkludering av mennesker med funksjonsvariasjoner gjennom økt andel tilrettelagte lærlinge plasser og arbeidsplasser, gjennom bedre tilretteleggelse av fylkeskommunens bygninger og tjenester, og ved å sikre at ledsagerbevis aksepteres på alle institusjoner og arrangementer fylkeskommunen eier eller medfinansierer.

Trygge lokalsamfunn skapes når mennesker opplever tilhørighet. Derfor er god integrering avgjørende. Arbeidsinnvandrere og flyktninger arbeider hver dag med samfunnskritiske oppgaver i næringslivet, helse- og omsorgstjenestene. Nordland SV vil styrke den fylkeskommunale veiledningen i introduksjonsprogrammet, slik at flere raskere kommer i arbeid eller utdanning. Samtidig må bosetting av flyktninger-skje i kommuner med kapasitet til oppfølging, og gode muligheter for arbeid, språkopplæring og utdanning.

- Styrke trepartssamarbeidet og samarbeidet med fagbevegelsen og jobbe for hele og faste stillinger.

Helse gjennom hele livet

Gode helsetjenester er en grunnleggende forutsetning for at mennesker skal kunne leve gode liv og velge å bli boende i Nordland. Derfor er helsepolitikk også distriktspolitikk. Utviklingen i Helse Nord er, bekymringsverdig. Stadige forslag om kutt og sentralisering svekker tilliten til helsetjenestene og skaper utrygghet i lokalsamfunnene. Sommerstengte og nedleggingstruede fødeavdelinger, nedbygging av psykiatriske helsetjenester, og svekkede akuttfunksjoner, viser en utvikling som går i feil retning. Vi vil arbeide for å sikre sterke lokalsykehus, robuste akuttfunksjoner, døgnåpent PCI-tilbud i Bodø og et tettere samarbeid mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Dagens styringsmodell har flyttet beslutninger lenger unna innbyggerne og gjort et byråkratisk inntektssystem viktigere enn behovet for likeverdige helsetjenester. Vi vil erstatte foretaksmodellen med demokratisk styring og rammefinansiering av sykehusene, der pasientens behov og faglige vurderinger veier tyngre enn økonomiske resultatkrav

- SV vil jobbe for å avvikle helseforetaksmodellen.
- Styrke helsetilbudet i hele fylket ved å sikre sterke lokalsykehus med robuste akuttfunksjoner, døgnåpent PCI-tilbud i Bodø, et trygt føde- og barseltilbud,

467 samt tettere samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten
468

469 Kvinnehelse

470 Kvinners helse har gjennom altfor lang tid fått for liten oppmerksomhet i forskning,
471 behandling og organiseringen av helsetjenestene. Mange unge kvinner flytter fra
472 fylket, og stadig færre velger å etablere seg og få barn her. Derfor er kvinnehelse ikke
473 bare helsepolitikk, – det er også distrikts-, familie- og demografipolitikk. Kvinnehelse
474 må prioriteres gjennom hele livsløpet. Vi vil sikre et helsevesen med tilstrekkelig
475 kompetanse om sykdommer og helseutfordringer som rammer kvinner, hvor en får
476 rask tilgang til behandling og oppfølging.

477 En utvikling der fødetilbud svekkes, skaper uforutsigbarhet og gjør det vanskeligere å
478 velge Nordland som sted å etablere seg. Gode tjenester før, under og etter
479 svangerskapet er avgjørende både for familiene og for framtiden til fylket.

480 • Vi vil jobbe for midler til et forskningsprosjekt i samarbeid mellom Nordland
481 fylkeskommune og Nord universitet som prøver ut hvordan arbeidsplassen kan
482 tilrettelegges bedre for kvinnehelse i ulike livsfaser. Blant annet ved
483 menstruasjon, graviditet, etter fødsel og i overgangsalderen.

484 • Vi vil arbeide for gode føde- og barseltilbud i hele fylket.

485

486 Psykisk helse

487 Altfor mange barn, unge og voksne opplever lange ventetider eller manglende
488 oppfølging. Konsekvensene kan være alvorlige, både for den enkelte, de pårørende
489 og samfunnet. Det resulterer i verste fall med at noen tar sitt eget liv. Hvert selvmord
490 er ett for mye. Menn er overrepresentert i selvmordsstatistikken, noe som
491 understreker behovet for målrettet forebygging og tidlig innsats. Nordland SV vil
492 styrke det selvmordsforebyggende arbeidet gjennom bedre oppfølging, raskere
493 tilgang til hjelp, økt kompetanse og en målrettet innsats mot utenforskap. Vi vil
494 arbeide for at Nordland blir et pilotfylke, og søke midler til kompetanseheving.

495 Ingen skal måtte reise unødvendig langt eller flytte fra sitt nærmiljø for nødvendig
496 behandling. Nordland SV vil styrke psykisk helsevern og rusbehandling i
497 spesialisthelsetjenesten, sikre desentraliserte behandlingstilbud i hele fylket og
498 lavterskeltilbud i kommunene. Ingen skal måtte reise langt eller flytte fra sitt nærmiljø
499 for nødvendig behandling.

500 • Styrke det selvmordsforebyggende arbeidet og sikre et støttende lag rundt
501 barn og unge for å forebygge utenforskap.

502

503 Tannhelse

504 Tannhelse er en del av den offentlige helsetjenesten. Ingen skal måtte utsette
505 nødvendig behandling fordi økonomien ikke strekker til. Målet er en universell

506 offentlig finansiert tannhelsetjeneste. Det skal ikke være dyrere å gå til tannlegen enn
 507 til fastlegen. Samtidig vil vi sikre tilgjengelige tannhelsetjenester av høy kvalitet i hele
 508 Nordland, med særlig vekt på forebygging.
 509

510 **Bolig**

511 Mangel på aktiv boligpolitikk har bidratt til at det nesten ikke bygges nye boliger i
 512 Nordland. I de største byene er det press på prisene og i resten av Nordland er det
 513 ofte et tapsprosjekt å bygge ny bolig. Boligmarkedet er blitt en flaskehals for tilflytting
 514 og rekruttering av arbeidskraft. For oss er det et mål at flest mulig skal eie sin egen
 515 bolig, og at bolig ikke er et spekulasjonsobjekt som igjen skaper økonomiske
 516 forskjeller.

517 Korttidsutleie er positivt hvis man leier ut hytta når den ikke brukes eller leier ut huset
 518 sitt når man er på ferie. Samtidig er korttidsutleie blitt et stort problem som holder
 519 mange ute av boligmarkedet. Nordland SV vil jobbe for at korttidsutleie reguleres
 520 strengt, og at kommunene får styringsrett og sanksjonsmuligheter.

521 Nordland SV vil etablere en boligsatsing i Nordland som sikrer at vi får i gang mer
 522 boligbygging, i samarbeid med næringsliv, Husbanken og kommunene. Bolig må sees
 523 på som viktig infrastruktur, og være en del av regionalpolitikken. Vi vil se på
 524 muligheten for fylkeskommunale tilskudd til kommunale gjennomgangsboliger og
 525 rekrutteringsboliger hvor husleie er regulert av konsumprisindeksen.

526 • Gjennomføre en stor regional boligsatsing sammen med kommunene og
 527 Husbanken med mål om å bygge flere offentlige og ikke-kommersielle
 528 utleieboliger.

529 • Opprette et regionalt boligfond, for å redusere risikoen ved boligbygging samt å
 530 støtte kommunenes plan og reguleringsarbeid med et regionalt boligteam.

531 • Vi vil også jobbe for at det fortsatt bygges studentboliger på studiestedene i
 532 Nordland.

533 **Et Nordland for alle generasjoner**

534 Den demografiske utviklingen med flere eldre, gir både nye utfordringer og
 535 muligheter. Nordland SV vil utvikle aldersvennlige lokalsamfunn med tilgjengelige
 536 boliger, universell utforming, gode møteplasser og nødvendige tjenester. Samtidig vil
 537 vi legge til rette for møteplasser på tvers av generasjoner for å styrke fellesskapet og
 538 motvirke ensomhet.
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545

546 Kultur og frivillighet

547 Kultur, idrett og frivillighet skaper møteplasser, fellesskap og identitet. De gjør
548 lokalsamfunn levende, bygger tilhørighet, og kan være en viktig grunn til at
549 mennesker velger å bli boende eller etablere seg i Nordland.

550 Kulturhovedstadsåret Bodø2024 viste kulturens kraft til å skape stolthet, engasjement
551 og nye muligheter. Nå må vi sørge for at satsingen gir varige ringvirkninger i hele
552 Nordland. Målet må være flere kulturarbeidsplasser, sterkere fagmiljøer og flere
553 muligheter til å skape og oppleve kultur.

554 Mat er en viktig del av Nordlands kulturarv, identitet og verdiskaping. Med råvarer i
555 verdensklasse og sterke mattradisjoner har Nordland et unikt utgangspunkt som
556 matregion. At Nordland er European Region of Gastronomy i 2028 gir en mulighet til å
557 løfte lokal matproduksjon, matkultur og reiseliv. SV vil bruke denne satsingen til å
558 styrke lokale produsenter, skape bærekraftig verdiskaping og bygge stolthet rundt
559 nordnorske tradisjoner og matopplevelser.

560 For SV er kultur også næringspolitikk. Vi vil bruke en større del av fylkeskommunens
561 næringsutviklingsmidler til å utvikle kulturarbeidsplasser og kreative næringer.
562 Frivilligheten er selve ryggraden i mange lokalsamfunn, og skaper fellesskap gjennom
563 idrettslag, korps, kor, teaterlag og en lang rekke andre organisasjoner. Derfor vil vi
564 legge til rette for et godt samspill mellom frivilligheten, det profesjonelle kulturlivet og
565 lokalsamfunnene, og sikre forutsigbare rammer for festivaler, kulturinstitusjoner og
566 andre kulturarenaer. Mange kulturinstitusjoner har allerede fått nye fasiliteter, men
567 noe gjenstår fortsatt, som for eksempel Figurteateret i Nordland, som er viktig både
568 nasjonalt og internasjonalt.

569 Vi vil gjøre talentprogrammer innen kunst og kultur mer tilgjengelige for unge.
570 Kulturskolene, videregående skoler, høyere utdanning og det profesjonelle kulturlivet
571 kan samarbeide om slike tilbud. Da kan flere utvikle talentet sitt nærmere der de bor,
572 uten å måtte reise langt.

573 SV vil investere i gode idrettsanlegg og møteplasser og legge bedre til rette for at
574 flere kan delta, også mennesker som har behov for tilrettelegging. Paraidrettssenteret
575 og andre kompetansemiljøer kan være viktige ressurser for å gjøre idretten mer
576 tilgjengelig. Foreldrenes økonomi skal aldri være en barriere for unges deltakelse i
577 kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter.

578 Bibliotekene skal være åpne møteplasser for kultur, kunnskap, demokrati og livslang
579 læring. Fylkesbiblioteket skal være et sterkt fag- og utviklingsmiljø som støtter
580 videreutviklingen av folkebibliotekene og bidrar til gode bibliotektilbud i alle
581 kommuner.

582 Kystkulturen har formet fylket gjennom generasjoner og er en viktig del av vår historie
583 og identitet. SV vil sikre gode rammer for fartøyvern og videreføring av kunnskap og
584 håndverkstradisjoner. Vi vil også ta vare på og utvikle samiske og kvenske språk,
585 kultur og kulturarv som en viktig del av Nordlands historie, identitet og framtid. Slik

586 kan kulturarven være en levende ressurs som gir kunnskap og tilhørighet for nye
587 generasjoner.

588 • Bruke mer av fylkeskommunens næringsutviklingsmidler til å skape flere
589 kulturarbeidsplasser i hele Nordland, med forutsigbare vilkår for kulturlivet og
590 frivilligheten.

591 • Gjøre talentprogrammer innen kunst og kultur tilgjengelige for flere unge, også
592 utenfor de største stedene.

593 • Jobbe for at alle barn og unge kan delta i kultur, idrett og fritidsaktiviteter,
594 uavhengig av familiens økonomi.

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

Sikkerhet og beredskap

615

616 En urolig verden skaper bekymring, også i Nordland. Kriger pågår med intens styrke,
617 med utallige drepte og samfunn som legges i ruiner. Sammen med militære kriger
618 følger desinformasjon, cyberangrep og en stadig sterkere kamp om sannheten. Det
619 første som taper i krig, er sannheten.

620 Norge har tradisjon for fredsarbeid og må igjen ta en tydeligere rolle for diplomati,
621 nedrustning og konfliktforebygging. Vi må stå opp for folkeretten og arbeide for
622 politiske løsninger på konflikter. For Nordland SV handler sikkerhet både om evnen til
623 å forsvare landet og om å arbeide for fred, nedrustning og diplomati.

624 Samtidig utfordres tryggheten vår av klimaendringer, ekstremvær og en mer usikker
625 verdensøkonomi. I tillegg ser vi framvekst av høyreekstremer og autoritære krefter i
626 mange land. Kampen mot slike krefter vinnes ved å dyrke et åpent og raust
627 demokrati. Vi må verne om vår samfunnsmodell, med små forskjeller, sterke
628 fellesskap og trygge offentlige tjenester.

629 Beredskap handler om langt mer enn det militære. Det handler om hvor godt
630 samfunnet fungerer når det blir satt under press. Nordland er et langstrakt fylke med
631 store avstander, spredt bosetting og en strategisk viktig plassering. Beredskap må
632 bygges før krisen oppstår og være en del av de ordinære tjenestene.

633 Totalberedskapsmeldinga understreker behovet for å styrke den sivile
634 motstandskraften og se militær og sivil beredskap i sammenheng. Nordland SV vil
635 arbeide for en egen langtidsplan for sivil beredskap i nord, med statlig finansiering og
636 tett samarbeid mellom staten, fylkeskommunene og kommunene.

- 637 • Ta initiativ til en egen langtidsplan for sivil beredskap i nord, med statlig
638 finansiering.

Helseberedskap i Nord

639

640 Urolige tider og en anspent verdenssituasjon forutsetter at helseberedskapen, selve
641 sikkerhetsnett til befolkningen under en krise, er på plass. Nordlands geografi gjør
642 oss særlig sårbare. Hjelpen må nå fram selv om vinden blåser, ferga står og veier er
643 stengt. Beredskapsplanleggingen må derfor ta høyde for at lokalsamfunn kan bli
644 isolert over tid, og at transport- og forsyningslinjer kan brytes.

645 Når kritiske tjenester blir avhengige av personell som pendler inn og ut, kan vi få store
646 bemanningsproblemer i en krisesituasjon. Det må derfor utredes hvordan man sikrer
647 kritisk personell i tilfelle en krisesituasjon.

648 Et sterkt helsevesen og tilstrekkelig kapasitet ved lokalsykehusene er en nødvendig
649 del av totalberedskapen i nord. Staten må ta et større ansvar for helseberedskapen i
650 nord, og kommuner med særlige geografiske og beredskapsmessige utfordringer må
651 få et eget statlig beredskapstilskudd.

- Styrke helseberedskapen og sikre at nødvendig personell og kompetanse finnes lokalt når kriser oppstår.

Klima, samferdsel og matberedskap

Klimaendringene gir oss hyppigere ekstremvær. Skred rammer veier og jernbane, økte nedbørsmengder skaper nye utfordringer, og lokalsamfunn kan bli isolert når kritisk infrastruktur svikter. Økt innsats for å forebygge og håndtere skader som følge av klimaendringene må prioriteres.

Samferdselen må planlegges slik at samfunnskritiske funksjoner opprettholdes også i en krise. Beredskapsplanleggingen må ta høyde for langvarige bortfall av strøm, elektronisk kommunikasjon og transport.

Jordbruket, fiskeriene, havbruket, næringsmiddelindustrien og lokale produsenter er en del av beredskapen vår. Skal produksjonen være robust i en krise, må vi redusere sårbarheten knyttet til energi, fôr, gjødsel, drivstoff, reservedeler og andre nødvendige innsatsfaktorer. Matberedskap og forsyningssikkerhet må få en tydeligere plass i regional planlegging.

- Gjøre veier, transport, strøm og annen kritisk infrastruktur bedre rustet mot ekstremvær og langvarige kriser.

- For å sikre matforsyning må vi etablere kornlager og saltlager for konservering av råvarer.

Fred og sikkerhet i Nord

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det nødvendig at Norge har et forsvar med tilstrekkelig personell og moderne utstyr. Når det bygges opp ny militær aktivitet i Nordland, må det samtidig satses på fast bemanning og arbeidsplasser som bidrar til bosetting i vertskommunene. Samtidig er militærbaser legitime bombemål i krig; fremtidige lokaliseringer må derfor være betryggende avstand til sivilsamfunn.

Permanent amerikansk militær tilstedeværelse i fredstid bidrar til høyere spenning i nord og svekker norsk kontroll over militær aktivitet på eget territorium. Vi vil derfor arbeide for at baseavtalen med USA sies opp.

Fred og beredskap henger sammen. Vi vil ha et samfunn som kan beskytte befolkningen når krisen rammer, samtidig som Norge gjør alt vi kan for å hindre at krig og konflikt oppstår. Et sterkt sivilsamfunn, en robust sivil beredskap og et aktivt fredsarbeid er grunnlaget for et trygt Nordland.

- Styrke arbeidet for fred, nedrustning og lavspenning i nordområdene, og kreve at baseavtalen med USA sies opp.